

SKRIFT:

UDVIKLING

FORM

BETYDNING

Agenda

1. TERMINOLOGI: Nogle grundlæggende fagudtryk
2. PUNKTNEDSLAG: Fra hieroglyffer til digital skrift
3. PERCEPTION: Form og betydning
4. ØJE OG HJERNE: Læselighed / tydelighed
5. AFRUNDIG: Fra skitse til tråd – og nogle referencer og links mv.

Denne fil bliver tilgængelig som download (PDF).

1

INDLEDNING:

Nogle grundlæggende fagudtryk

Fagudtryk, der kan hjælpe med til overvejelser om udformning

*Grundstreg
(stem)*

Hårstreg (hairline)

trapholt light/lys/mager

trapholt

trapholt regular

trapholt hf/bold (xtra)

trapholt heavy (black)

Ultra eg (form / inderform)

Skriftklasser

Antikva / Antikva

Grotesk (sans serif)

Pladeserif

Skriveskrift / **Skriveskr.**

Gotisk

DECORATIVE / DISPLAY

2

PUNKTNEDSLAG:

Fra hieroglyf til digital skrift

Udviklingen af det latinske alfabet.

ca. 1500 f.v.t.

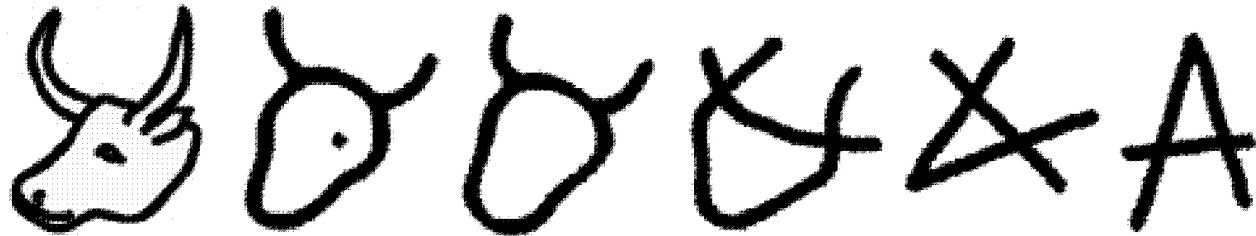

Fra billedtegn til lydtegn

Egypterne: Fra ca. 3300 f.v.t.

Fønikerne: fra ca. 1.500 f.v.t.

Tegnet for okse,
aleph, bliver til
tegnet for
lyden *a*.

Lister over lagre, varer etc.

ca. 300 f.v.t.

Grækerne
raffinerer og
udvikler
alfabetet ...

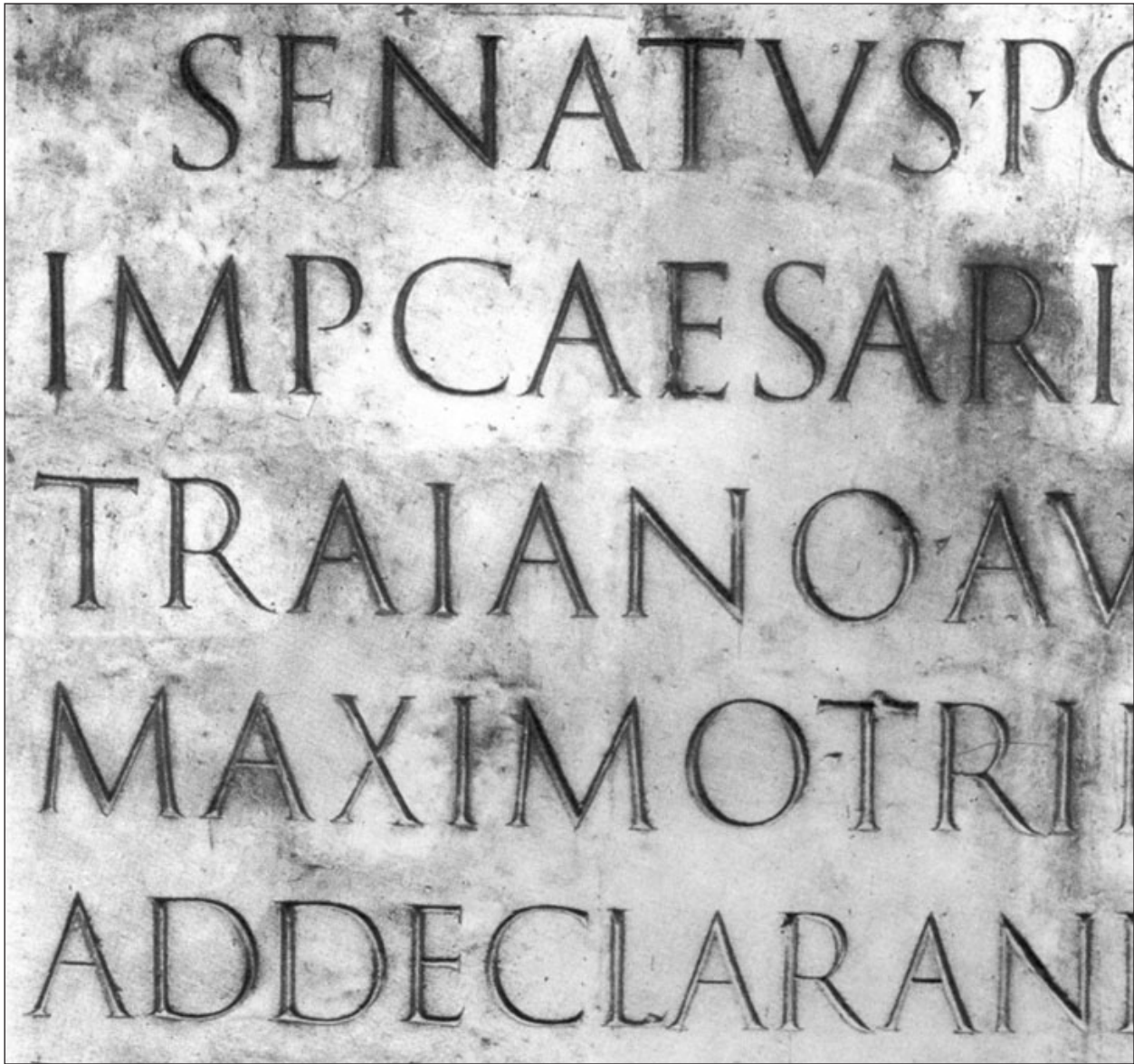

Fra ca. 200 f.v.t.

Romerne videreudvikler grækernes alfabet og formgivning er det hidtil smukkeste.

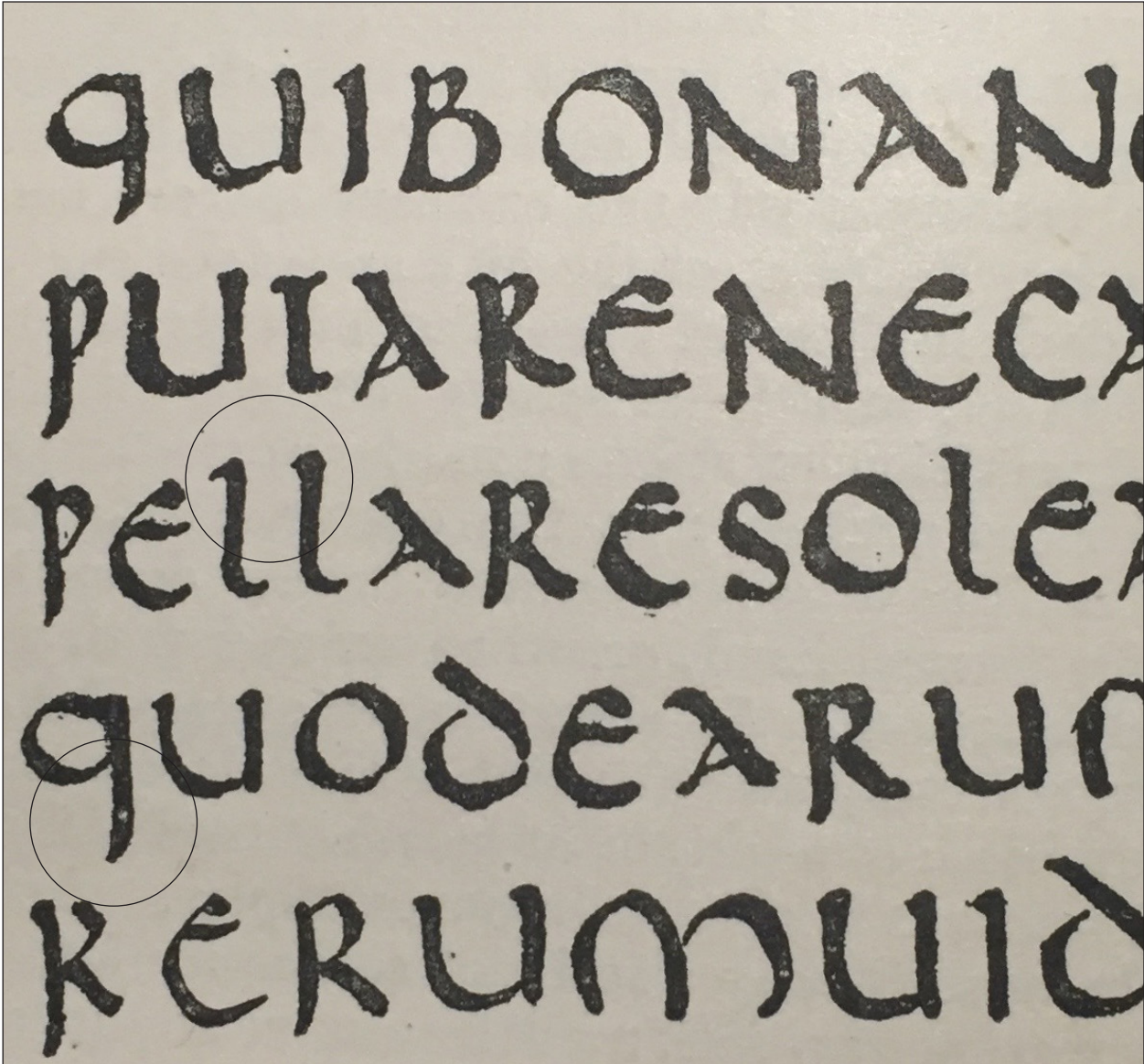
Trajansøjlen i Rom, 114 e.v.t.

4. og 5. århundrede

Uncial &
Halvuncial –
kimen til
de små
bogstaver

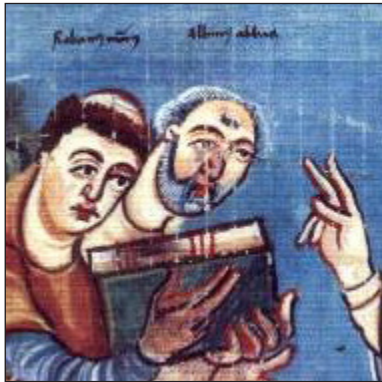

Fra ca. 800

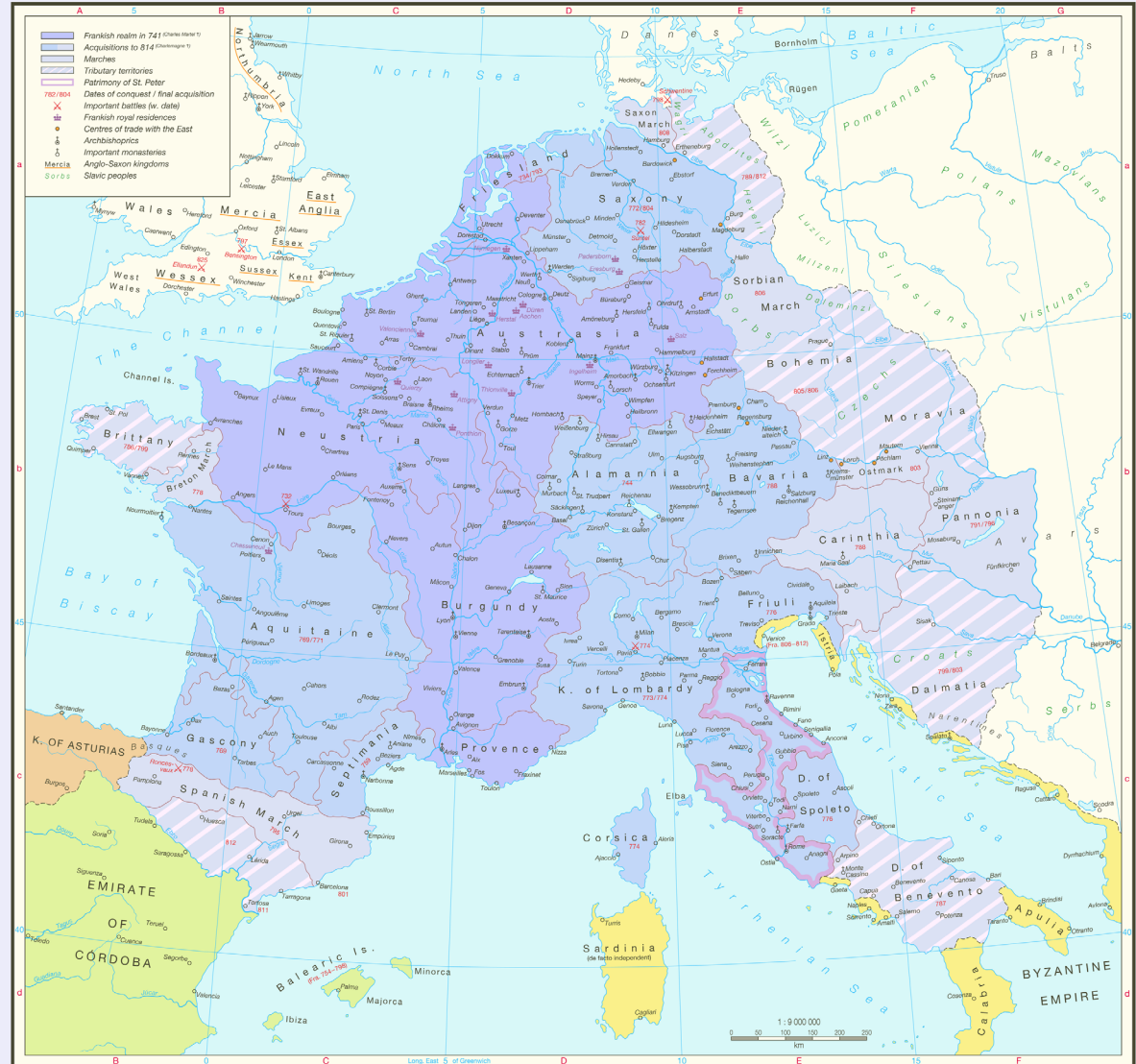
Karl den Store,
lat. Carolus Magnus,
fr. Charlemagne, 742/747-28.1.814,
søn af karolingeren
Pippin 3. den Lille;
konge i Frankerriget fra 768,
konge af Longobarderriget fra 774
og kejser fra 800. (lex.dk)

Fra ca. 800

Alcuin af York.

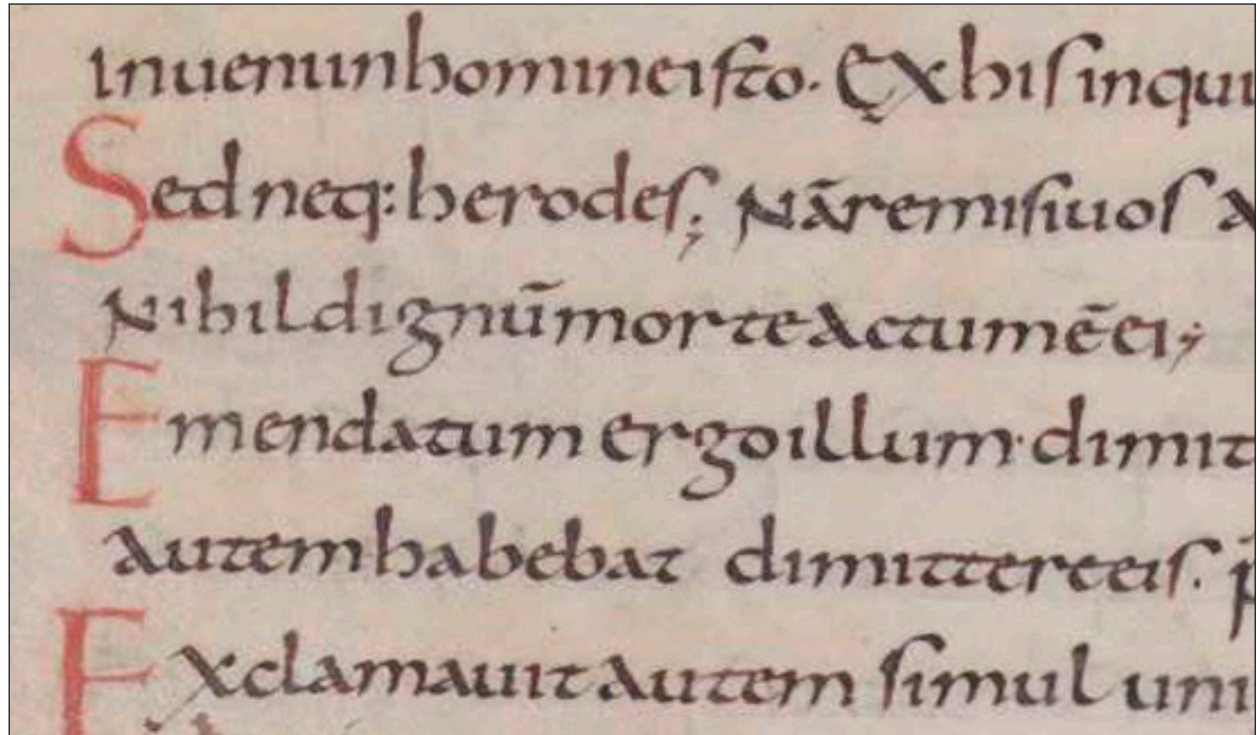
The Frankish Empire under the Carolingians to 814

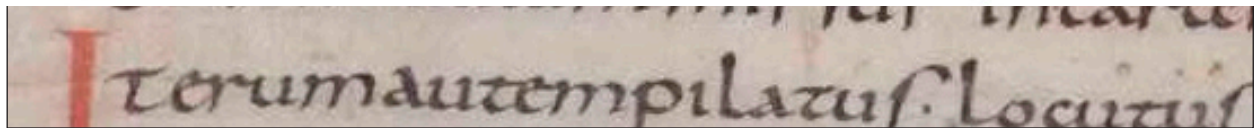
Fra ca. 800

Den karolingiske
minuskel efter
Carolus Magnus
= Karl den Store.

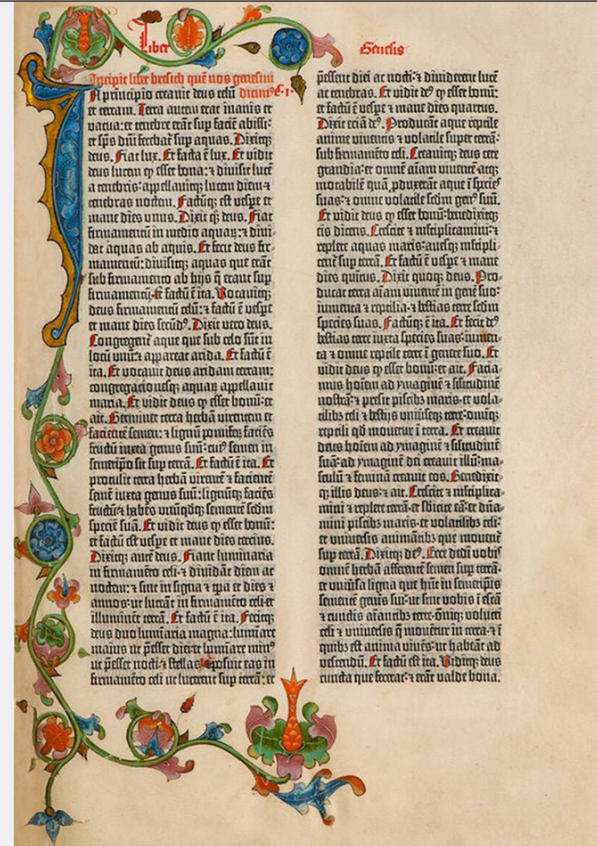
karolingische minuskel

ca. 1440erne

Medieval Manuscript

Gutenberg Bible

Johannes Gensfleisch zur Laden zum Gutenberg († 1468).

Renæssance fra ca. 1300

← Den karolingiske minuskel.

& Antikva
Kursiv

Barok, ca. 1600.

Nyklassicisme, fra ca. 1750.

1800-tallet

John Orlando:
The Poster Man, 1835.

ESTABD.] HARRILD AND SONS, [A.D.—1800.
 Printing-Machine, Press, Type, Material, and Roller Manufacturers.

No. 21188. FRENCH SHADED, two colours, 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

MUSICAL

No. 21189. CLARENDON SHADED, two colours, 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

CHORD

No. 21190. EGYPTIAN SHADED, two colours, 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

FESTIVE

No. 21191. WIDE ORNAMENTED, two colours, 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

HEIM

* For prices and SPACE OCCUPIED by other sizes, see page 1.

WOOD-LETTER AND POSTER-BLOCK CUTTERS, ETC., "FLEET" WORKS, FARRINGTON STREET, LONDON,—E.C.

ESTABD.] HARRILD AND SONS, [A.D.—1800.
 Printing-Machine, Press, Type, Material, and Roller Manufacturers.

No. 21200. TUSCAN ORNAMENTED No. 1, two colours, 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

HOUSES

No. 21201. ORNAMENTED SHADED, two colours, 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

TRAINS

No. 21202. TUSCAN ORNAMENTED, two colours (showing three), 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

DOWER

No. 21203. MEDIEVAL ORNAMENTED SHADED, two colours, 10-Line 6s. 9d. per doz.—(Rate 8°)

CANOEES

* For prices and SPACE OCCUPIED by other sizes, see page 1.

WOOD-LETTER AND POSTER-BLOCK CUTTERS, ETC., "FLEET" WORKS, FARRINGTON STREET, LONDON,—E.C.

Det 20. århundrede

Det 21. århundrede:

- ◆ Det 'frigjorte'/digitale bogstav: dynamisk, ustabil
- ◆ Hybridformer

DET LATINSKE ALFABETS UDVIKLING

ILLUSTRERET VED PUNKTNEDSLAG I FORMENS HISTORIE

Udviklingen af det latinske alfabet er lang og indviklet. Tidslinjen her forsøger at give et overblik især med henblik på skriftens form fra ægypternes system af billedbaserede tegn til nutidens mangfoldighed af skrifter.

Illustreret med bogstavet a/A hentet fra nutidige, digitale fonte.

FONT: NEMET HANDESGRIF

FONT: PINKPINKLINA

FONT: EDISON

FONT: SLAVKA

FONT: TRAM

FONT: LINDGARDNE NOVA

FONT: CATHA

FONT: JONASSEL G

FONT: GAMMIND

FONT: EPL FLEGGEMANN

FONT: DIMP

FONT: BOBO

FONT: ARNOLD BÜCKLIN

FONT: FUTURA

FONT: UNIVEX

FONT: TENALTY

Det lilleasiatiske handelsfolk fanikernes spredte det første egentlige alfabet til store dele af landene omkring Middelhavet. Fanikernes alfabet byggede på en udvikling af ægypternes billedtegn. Tegnene i det fanikiske alfabet står for sprogets små byggesten: lydene. Fra omkring år 1500 f.v.t.

Grækerne udviklede fanikernes alfabetet bl.a. i form af tilføjelsen af vokaler. Ca. år 800 f.v.t.

Romerne byggede videre på grækernes alfabet og raffinerede formen til et æstetisk højdepunkt. Omkring år 0 (+/- 300 år).

De såkaldte uncial- og halvuncial-skrifter, der skrives af munke i det nuværende Irland og England, er begyndelsen til udviklingen af de to alfabets, vi benytter idag: det lille og det store. Omkring år 400 e.v.t.

Kejser Karl den Store befalede, at der indføres en standardskrift i hans rige, som omfatter størstedelen af Europa. Denne skrift kaldes den karoliniske minuskel (Karolus Magnus = Karl den Store). Fra omkring år 781 og frem.

Den gotiske stil tilføjer begstavernes form: de designes kantet, skarpe. Ca. år 1200. Oplinderen af en rationel metode til at trykke tekster, Johannes Gutenberg, forsøger på tryk et efterliggende datidens håndskrevne dokumenter. Fra omkring 1440'erne og frem.

I Renæssancen ændres den kursive skrift fra at være en selvstændig skriftform til at være en følgesvend til den ordinære.

Den stilhistoriske periode Barok sætter sit præg på skriftens form: større kontrast mellem tykke og tynde og en større sproghed: generelt. Fra omkring år 1600.

Kontrasten mellem tykt og tyndt øges yderligere i den nyklassicistiske periode. Dette muliggøres ikke mindst pga. en forbedret tryketechnik. Fra omkring 1770'erne.

Nogenlunde samtidig med fremkomsten af skrifter uden seriffer – de såkaldte groteskskrifter – udvikles skrifter med kraftige, pladeformede seriffer.

I slutningen af 1800-tallet er der udviklet et utal af dekorede skrifter. Dette skyldes fremkomsten af litografiet, der giver designerne nye muligheder for frit at tegne overskrifter, navnetræk o.lign. En af de fremtrædende stillarter er Jugendstilen. Fra omkring 1890'erne.

Igenom det 20. århundrede udvikles skrifter til det moderne samfund. Et højdepunkt er det geometriske fornsprog foretrukket af den tyske Bauhaus-designskole. Fra omkring 1919.

Efter 2. Verdenskrig udvikles nye – meget enkle – groteskskrifter såsom Univers og Helvetica. Fra midten af 1950'erne.

De sidste 30 år har betydning til de begrænsninger, som skærmen sætter. Udviklingen af skærmskrifter fortsætter nu – ikke mindst pga. de mange små skærme på smartphones samt skærme, der fungerer som menneskemaskine interfaces.

Renæssancens form bliver bl.a. udtrykt gennem en dykkelse af de klassiske, græske idealer. Det betyder bl.a. udviklingen af den såkaldte antikva-skrift. Fra omkring år 1400.

De første skrifter til tryk uden seriffer (lyfjædder) dukker frem i begyndelsen af 1800-tallet og bliver for alvor populære fra 1850'erne, hvor de især benyttes til reklame-design.

3

PERCEPTION:

Form og betydning

Eksperiment:

1. Skriv dit (for)navn med din 'normale' håndskrift på et stykke papir (ikke din underskrift).

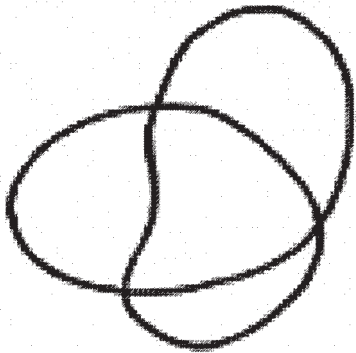
Eksperiment:

**2. Tag skriveredskabet over
i den anden hånd og skriv
det samme ...**

Henrik

Henrik

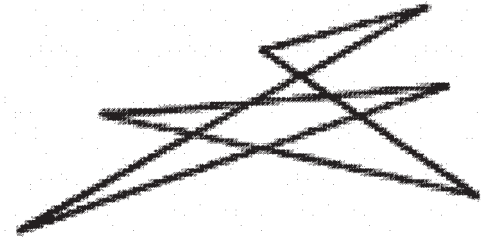
Perceptionspsykologi: Ordenes lyd og tilsvarende form ...

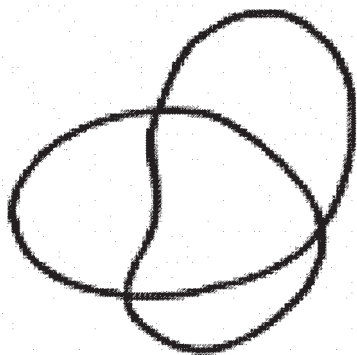

← Maluma →

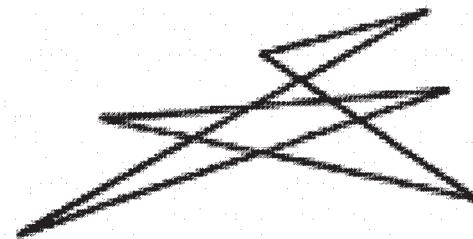
← Takete →

?

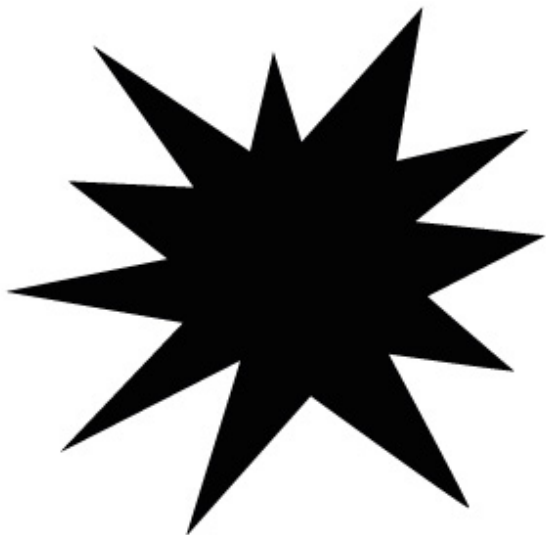

Maluma

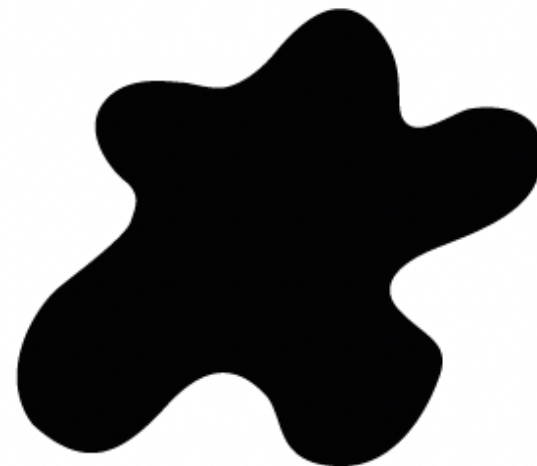

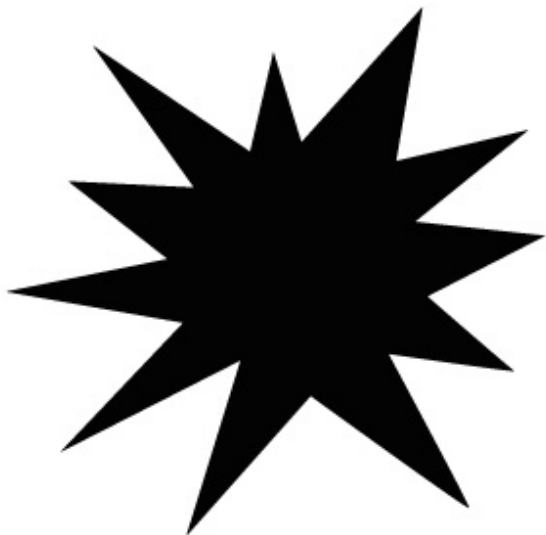
Takete

Ordenes lyd og tilsvarende form ...

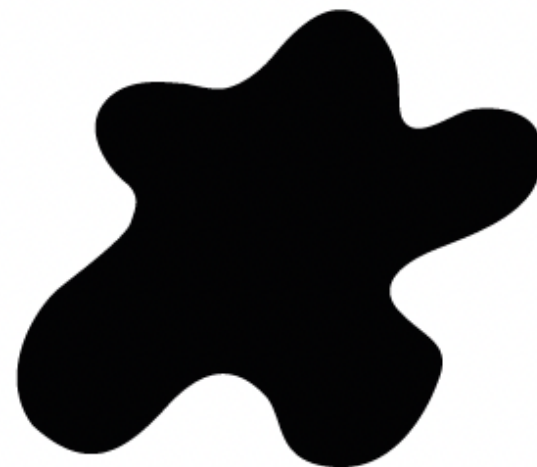

← Kiki →
← Bouba →
?

Kiki

Bouba

Vælg skrift til
bøgenes omslag

1:

Dokumentarprogrammer i 40 år
Danmarks Radio

abcdefghijklmnopqrstuvwxyzæøå
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Zapf Chancery

2:

Sådan spiller du
AMERICAN FOOTBALL

abcdefghijklmnopqrstuvwxyzæøå
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Bauer Bodoni

3:

De byggede
Den Gamle Lillebæltsbro
En ingeniør beretter

abcdefghijklmnopqrstuvwxyzæ
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

American Typewriter Bold

4:

Danske Apotekers Historie
gennem 500 år

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆØÅ

Machine

5:

Bryllupsbogen

abcdefghijklmnopqrstuvwxyzæ
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Lubalin Graph

Dokumentar programmer i 40 år

AMERICAN FOOTBALL

Den Gamle Lillebæltsbro

DANSKE APOTEKERS HISTORIE

Bryllupsbogen

Den Gamle Lillebæltsbro

BRYLLUPSBOGEN

Dokumentarprogrammer i 40 år

BRYLLUPSBOGEN

Danske Apotekers Historie

Stabil

Times New Roman

Gammeldags

Bodoni

Elegant

Baskerville

Funktionel

Univers

Venlig

Monotype Corsiva

MODERNE

Peignot

Attraktiv

Rage

Dekorativ

Fraktur

Konform

Courier

Kedelig

Helvetica, expanded

Selvsikker

Rockwell

Maskulin

Impact

GRIM

Caustic Biomorph

Spændende

Kristen

Kitsch

Brush Script

Feminin

Gigi

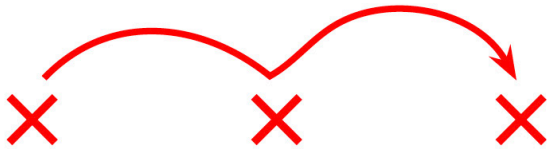
4

ØJE OG HJERNE:

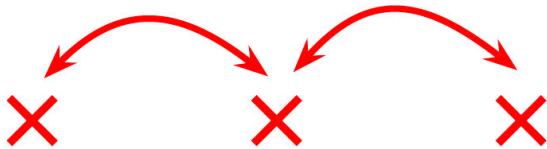
Læselighed = tydelighed

Traditionel læsning ...

Saccadiske bevægelser:

Tilbagespring:

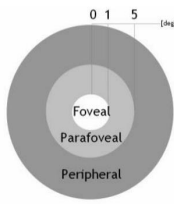

Fællesskab kunstprojekt-læsning: med ét blik ... displaylæsning

Trapholt

Det visuelle felt

- Tre niveauer:
 - **Foveale** syn til fine detaljer
 - **Parafoveale** til forbehandling
 - **Perifere syn** til linier og bevægelser, men ikke sensitiv for farver
 - Ikke altid symmetriske

John Paulin Hansen, 2016

TRAPHOLT

trapholt

Læselighed: Overvej hvor mørk eller lys din skrift skal være
– i forhold til den konkrete størrelse.

Trapholt

Trapholt

trapholt light

trapholt

trapholt reg.

trapholt bold (xtra)

trapholt heavy (black)

Ultra eg (form / inderform)

TRAPHOLT

TRAPHOLT

Trapholt

Trapholt

Trapholt

trapholt

TRAPHOLT

**TRAP
HOLT**

TR
AP
HO
LT

TRAPHOLT

**T
R**

**H
O**

**A
P**

**L
T**

TR
AP
HO
LT

5

AFRUNDING: Fra skitse til tråd

Den kreative proces: Skitser ... skitser ... skitser

Den kreative proces:

Mange skitser ...

Den kreative proces:

Mange skitser ...

... som i rigtig mange ...

Den kreative proces:

Mange skitser ...

... rigtig mange ...

... rigtig, rigtig mange ...

Altså:

**X Form og indhold
skal passe sammen ...**

X Lav mange skitser ...

X Leg med ordbilledets form ...

Online inspiration

www.myfonts.com

fonts.google.com

<https://www.dafont.com/>

AI?

The screenshot shows the DreamStudio AI interface in a browser window. The browser tabs include 'DALL-E 2', 'DreamStudio', and 'Designing Portfolios Course'. The address bar shows 'beta.dreamstudio.ai/generate'. The browser's bookmark bar contains various links like Gmail, YouTube, and VK årsskema. The DreamStudio interface has a dark theme and includes a sidebar with controls for 'Generate' and 'Edit'. The 'Style' section is set to 'Choose style'. The 'Prompt' field contains the text: 'the word 'trapholt' stichted with a blue thread traditional cursive font'. The 'Image count' is set to 4. At the bottom of the sidebar, there is a 'Dream' button with a '0.91' score. The main area displays five generated images of the word 'Trapphooft' in various calligraphic styles, including a framed version, a highly decorative version, and a version with a floral border.

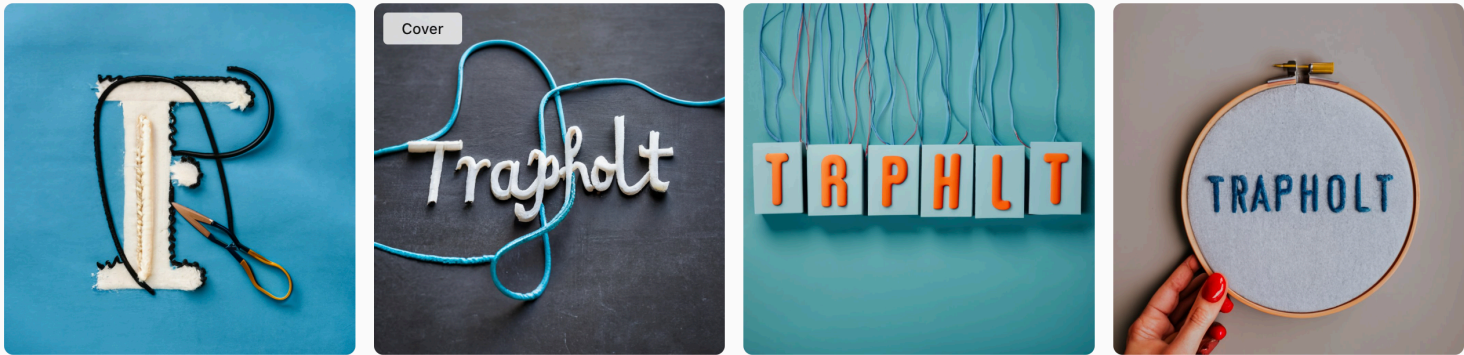
AI?

ideogram.ai/trending

Model v0.2 and [subscription plans](#) are available now!

Ideogram embroid the word trapholt with a blue thread Generate

Generation completed Dismiss

Each image has a heart icon below it.

Referencer og inspiration

BØGER

Birkvig, Henrik (2020). Grundbog i typografi. København: Samfundslitteratur.

Hofstadter, Douglas R. (1991). Metamagiske temaer. Mønster og paradoks i sprog, musik og videnskab. København: Munksgaard.

Høgh-Olesen (2016). Det æstetiske menneskedyr. Risskov: Plurafutura Publishing.

Lobel, Thalma (2015). Mærk. Sansernes psykologi. København: Dansk Psykologisk Forlag.

ONLINE

Cho, P. 2005. Takeluma: an exploration of sound, meaning and writing. MA dissertation, UCLA, California, USA.

Kiki and Bouba. 2012. Prøv selv her: <http://blogofoddities.wordpress.com/>. Besøgt 21 January 2024.

AI

<https://ideogram.ai/t/trending>

ENGELSK FORSKER

<https://www.typetasting.com/>

SAMLING AF SKRIFTER

www.myfonts.com

fonts.google.com

<https://www.dafont.com/>

KONTAKT

Henrik Birkvig, hbi@dmjx.dk, t: 2343 1355. UCVIDEN: <https://www.ucviden.dk/da/persons/henrik-birkvig>

Henrik siger:

JOY IN THE MAKING
GOD FORNOJELSE

... og tak fordi I lyttede.